

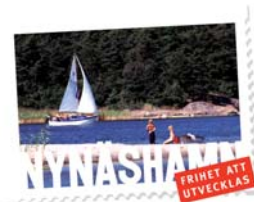

Rapport från arbetsgruppen för

Delaktighet och inflytande i samhället

Nynäshamns kommun

Innehåll

Sammanfattning	4
1. Arbetsgruppens uppdrag	5
2. Inflytande, delaktighet och demokrati	6
2.1 <i>Förtroende och röstbenägenhet</i>	6
2.2 <i>Regeringens demokratiproposition</i>	7
2.3 <i>Den nationell folkhälsopolitiken</i>	7
2.4 <i>Egenmakt en fråga om resurser</i>	8
2.5 <i>Politiskt inflytande på kommunal nivå</i>	9
3. Ökad delaktighet och inflytande i Nynäshamn	11
3.1 <i>Definition av åtgärdsområden</i>	11
3.2 <i>Åtgärdsförslag för att öka delaktighet och inflytande</i>	11
3.3 <i>Delaktighet och inflytande i all verksamhet</i>	15

Rapport: Delaktighet och inflytande i samhället (2009-09-30)

Arbetsgruppen för Delaktighet och inflytande i samhället

Ordförande: Eva Dannstedt Branting (mp)

Ledamöter: Daniel Adborn (fp)

Anna Ljungdell (s)

Liselotte Vahermägi (s)

Sekreterare: Ann-Marie Lidmark

Hanna Svensson (fram till och med 2009-03-31).

Sammanfattning

Kommunstyrelsen tillsatte i juni 2008 en arbetsgrupp för att föreslå åtgärder för ”ökad delaktighet och inflytande” med fokus på folkhälsa. Möjligheterna att påverka sin egen livssituation och samhället i stort är viktigt för att behålla en god hälsa och därmed är demokrati och inflytande viktiga frågor i det kommunala folkhälsoarbetet. I den nationella folkhälsopolitiken finns ”Delaktighet och inflytande i samhället” som det första av elva målområden.

I Nynäshamns kommun upplever många att de kan vara med och påverka samhällets utveckling, kommunens arbete och sin egen situation. Vi vill utöka verktygslådan och därmed förbättra möjligheterna till delaktighet och inflytande för alla. I det arbetet ingår att identifiera och söka upp grupper som känner utanförskap som t.ex. utlandsfödda, funktionshindrade, arbetslösa samt barn och unga. Särskilt vill vi poängtera vikten av att barnomsorg och skola arbetar för att tidigt ge barn och unga självkänsla och trygghet.

Arbetsgruppen föreslår ”Ökat inflytande och delaktighet för kommunens invånare” som ett nytt folkhälsomål. Ett Demokratacentra med lätt tillgänglig information om olika beslut med möjlighet för politiker och medborgare att träffas för att diskutera angelägna frågor föreslås också.

Fem viktiga områden har prioriterats av arbetsgruppen och här sammanfattas förslagen inom respektive område:

a) Invånarnas möjligheter att delta i kommunens beslutsprocesser

Arbetsgruppen föreslår internetbaserade prenumerationstjänster på nyheter från kommunen samt utveckling av medborgarpaneler och medborgarbudgetar. Därtill föreslås möjlighet för alla att kontinuerligt delta i diskussioner om planarbete och andra politiska beslut antingen via frekvent förekommande dialoger och diskussioner direkt med politiker eller via kommunens hemsida.

b) Barns och ungdomars inflytande i skolan

Arbetsgruppen föreslår att barn- och utbildningsnämnden arbetar fram förslag till mer inflytande i skolan för barn och ungdomar. Fler skolor bör bli föräldrastyrda med ett reellt elevinflytande. Ett utbildningsmaterial om kommunal demokrati föreslås också.

c) Fokusgrupper för att förbättra vissa samhällsgruppers inflytande

Arbetsgruppen föreslår identifiering av grupper som sällan deltar i samhällsutvecklingen t.ex. personer som uppstår socialt bistånd, finns i arbetsmarknadsåtgärder, är utlandsfödda eller funktionshindrade. Representanter för dessa bjuds in att ge synpunkter i angelägna kommunala frågor.

d) Arbetsplatsdemokrati med fokus på anställda i kommunen

Arbetsgruppen föreslår förbättrade rutiner för utveckling av det interna demokratiarbetet, bl.a. inflytande över budgetarbetet.

e) Samhällsplanering inklusive översikts- och detaljplanearbete

Arbetsgruppen föreslår att fokusgrupper (se punkt c) och föreningar engageras för att ge synpunkter på planarbetet. En strategi bör utarbetas för hur planärenden presenteras för barn och ungdomar så att de förstår planernas innebörd och därmed kan ge intressanta synpunkter.

1. Arbetsgruppens uppdrag

Kommunstyrelsen beslutade i juni 2008 (KS 2008-06-18 § 181) att tillsätta en arbetsgrupp inom folkhälsans målområde 1: *Delaktighet och inflytande i samhället* med uppgift att ge förslag till åtgärder. Anledningen till uppdraget var att delaktighet och inflytande är en av de grundläggande förutsättningarna för folkhälsa och att detta område behöver utvecklas i det kommunala folkhälsoarbetet.

Arbetsgruppen fick i uppdrag att ”lägga särskilt fokus på att stärka förmågan och möjligheten till social och kulturell delaktighet för ekonomiskt och socialt utsatta grupper samt vid barns, ungdomars och äldres möjligheter till inflytande och delaktighet i samhället”. Uppdraget går i linje med riksdagens beslut om ”En förnyad folkhälsopolitik” (Prop. 2007/08:110). Arbetsgruppens förslag ska lämnas till kommunstyrelsen för att kunna arbetas in i 2010 års Mål- och Budgetdokument.

Till ordförande för arbetsgruppen ”Delaktighet och inflytande i samhället” valdes Eva Dannstedt Branting (mp) och till övriga ledamöter Daniel Adborn (fp), Anna Ljungdell (s) och Liselott Vahermägi (s). Sekreterare för gruppen har varit Ann-Marie Lidmark och Hanna Svensson (fram till och med 2009-03-31).

Arbetsgruppen har haft elva möten under hösten 2008 och våren 2009 varav minnesanteckningar förts vid åtta av dessa. Inbjudna till arbetsgruppens möten har varit ungdomsfullmäktige i Nynäshamn, miljö- och samhällsbyggnadsnämndens förvaltningschef Åsa Snith, Stora Enso AB:s företagsläkare Johnny Johnsson, utbildningsnämndens ordförande i Södertälje kommun Thomas Johansson, Folkhälsoinstitutets ansvarige för målområde 1 Anette Levander, Sveriges kommuner och Landstings representant för projektet ”Medborgardialog” Kjell-Åke Eriksson och fastighetsförvaltningens städchef Anette Pettersson. Vidare har arbetsgruppens ordförande Eva Dannstedt Branting träffat fackliga representanter, kommunens personalchef Staffan Lundquist och förhandlingschefen Lars-Erik Dederling.

2. Inflytande, delaktighet och demokrati

Inflytande och delaktighet är viktigt för folkhälsan och utgör som tidigare nämnts det första målområdet i folkhälsopolitiken. För att må bra behöver människor känna att de kan påverka sina egna livsvillkor och samhället i stort. Alla människor ska därför ha lika värde med jämlika möjligheter till delaktighet och inflytande oavsett kön, etnisk eller religiös tillhörighet, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Både för att värna demokratin och befolkningens hälsa är det angeläget att sträva efter att få engagerade människor som upplever inflytande och delaktighet. Nynäshamns kommun arbetar aktivt för att utöka möjligheten för invånarna att påverka och få inflytande över samhällets utveckling. Exempelvis kan alla ge politiska förslag i form av medborgarförslag, ungdomsfullmäktige har en aktiv roll i den kommunala politiken och fokusgrupper liksom medborgarpaneler används för att skapa bättre beslutsunderlag i olika frågor.

2.1 Förtroende och röstbenägenhet

Medborgarundersökningen 2009 (Statistiska centralbyrån) redovisar ett inflytandeindex för invånarna i Nynäshamns kommun som är strax över genomsnittet för övriga kommuner (42 respektive 41). Jämfört med den förra undersökningen som gjordes 2007 anser befolkningen i Nynäshamn att deras inflytande och möjlighet att påverka har ökat något.

Av 2007 års folkhälsorapport framgår att drygt 40 procent av kommunens invånare har mycket stort eller ganska stort förtroende för de lokala politikerna. Endast 13 procent uppger att de inte har något förtroende alls för kommunalpolitikerna. Sämst förtroende har man för landstingets politiker där nästan var femte invånare i kommunen inte hyser något förtroende alls. Kvinnor har generellt sämre förtroende än män för politiken och politiker.

När förtroendet för politiken minskar faller benägenheten att rösta i valen. Det tolkas som tecken på att folk upplever att de inte har möjlighet att påverka och då kan fler känna utanförskap och maktlöshet. Röstdeltagandet används därför som ett av flera mått på delaktighet och inflytande i samhället.

Röstdeltagandet i Sverige var högst 1976 då 92 procent röstade i riksdagsvalet. Därefter har valdeltagandet sjunkit, men ökade igen vid 2006 års val. I Nynäshamns kommun röstade 79 procent i kommunalvalet år 2006, vilket stämmer väl med genomsnittet i landets kommuner. I landstings- respektive riksdagsvalen låg siffran något under riksgenomsnittet, men det handlar bara om tiondels procent.

Att benägenheten att rösta minskar är oroande både ur ett demokratiskt och ett folkhälsoperspektiv. Flera statliga utredningar har under det senaste decenniet tillsatts bl.a. för att utreda orsakerna till lågt valdeltagande och sjunkande förtroende för politiker.

2.2 Regeringens demokratiproposition

Till grund för regeringens proposition ”Demokrati för det nya seklet” (2001/02:80) låg betänkanden från Demokratiutredningen (SOU 2000:1) och Kommundemokrati-kommittén (SOU 2001:48). I propositionen konstateras bl.a. att demokratin behöver stärkas och att marginalisering, utanförskap och passivitet är demokratin främsta utmaningar framöver. Tydiga kopplingar finns till folkhälsan och folkhälsans målområde; Delaktighet och inflytande i samhället.

I den svenska tolkningen av demokratin betonas jämlikhet och allas rätt att delta i diskussioner och beslutsprocesser. Riksdagen förordade i 2002 års demokratibeslut deltagardemokrati med deliberativa kvaliteter, vilket innebär att politiska beslut ska fattas efter argumentation och diskussion mellan jämlikar.

2.3 Den nationell folkhälsopolitiken

I regeringens proposition ”En förnyad folkhälsopolitik” (Prop. 2007/08: 110) har som tidigare nämnts ”Delaktighet och inflytande i samhället” satts som det första målområdet. Jämlikhet och rätten till delaktighet och inflytande för alla poängteras för att minska risken för utanförskap. Särskilda medel har avsatts för utbildning av jämställdhetsstrateger och utveckling av ledningssystem för att integrera jämställdhet i olika verksamheter. Samverkan mellan staten och den ideella sektorn lyfts fram liksom andra insatser på många olika nivåer i samhället.

Figur 1: Hälsans bestämningsfaktorer

Hälsans bestämningsfaktorer (figur 1) ligger till grund för de målområden för folkhälsa som riksdagen enat sig om i propositionen om en förnyad folkhälsopolitik.

De elva målområdena är:

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomiska och sociala förutsättningar
3. Barns och ungas uppväxtvillkor
4. Hälsa i arbetslivet
5. Miljöer och produkter
6. Hälsöfrämjande hälso- och sjukvård
7. Skydd mot smittspridning
8. Trygg och säker sexualitet och en god och reproduktiv hälsa
9. Fysisk aktivitet
10. Matvanor och livsmedel
11. Tobak, alkohol, narkotika, doping och spel.

Inom dessa utvalda områden finns vetenskapligt underlag som visar att avsaknaden av insatser från samhällets sida kan leda till ohälsa. Regeringen poängterar i sin proposition jämlikhet, egenmakt och främjandet av den enskildes intressen samt dennes ansvar och möjligheter att förbättra hälsan.

Arbetsgruppen s förslag handlar främst om det första målområdet ”Delaktighet och inflytande i samhället”. Men även ”Barns och unga uppväxtvillkor” samt ”Hälsa i arbetslivet” är i allra högsta viktiga för att skapa goda grunder för människors förutsättningar att vara delaktiga i och få inflytande i samhället. Fortsatta insatser behövs således även inom dessa områden för att öka delaktighet och inflytande i samhället.

2.4 Egenmakt en fråga om resurser

Egenmakt är ett begrepp som beskriver den enskildes möjlighet att påverka och utöva inflytande över sin egen situation och på samhällsutvecklingen i stort. Utbildning, social kompetens och självförtroende liksom kunskaper om hur samhället och det politiska systemet fungerar ökar möjligheten till inflytande och chansen att påverka. Med ett stort mått av egenmakt anses självförtroendet öka och den enskilde får kraft att påverka både den egna vardagen och samhällets utveckling och därmed ökar delaktigheten och hälsan förbättras.

Möjligheterna till egenmakt liksom till inflytande och delaktighet är ojämnt fördelat bland befolkningen. Missgynnade är de socioekonomiskt svaga grupperna inklusive utlandsfödda, funktionshindrade samt barn och ungdomar.

Utlandsfödda personer

Utlandsfödda personer kan ha problem med språket och vara dåligt allmänbildade när det gäller svensk politik och offentlig verksamhet. Många gånger saknas dessutom relevanta sociala nätverk, vilket i sig kan försvåra samhällsengagemanget. Andelen bland de utlandsfödda som röstade i landets kommuner 2006 var 37 procent, vilket mindre än hälften av det normala valdeltagandet. Gruppen utlandsfödda har också sämre hälsa jämfört med befolkningen i sin helhet.

Omhändertagande vid ankomsten till Sverige är viktigt både för vuxna och barn och särskilt i barnomsorg och skola bör kommunen agera aktivt för att öka trygghet och självförtroende hos invandrade barn och deras familjer.

Personer med funktionshinder

Omkring 10 procent av befolkningen har någon form av funktionshinder och ännu fler har funktionsnedsättningar som medför begränsningar i det dagliga livet. Flera av funktionshindren är åldersrelaterade.

Funktionshindrade kan sakna resurser inom flera områden som minskar deras möjlighet att delta aktivt i samhällslivet. Rörelsehindrade kan ha svårighet att ta sig till olika lokaler och möten. Andra funktionshinder kan minska möjligheterna att tillgodogöra sig information. En del funktionshindrade har personliga assistenter som kan hjälpa till att läsa, höra, köra rullstol etc. men det kan ändå behövas speciella insatser för att ge funktionshindrade egenmakt och möjlighet att delta i olika beslutsprocesser.

Barn och unga

Barns och ungas delaktighet är viktig, men tyvärr ofta försummad. Även personer under 18 år är medborgare och ska ha möjlighet att påverka sin egen situation. Rutiner för barns och ungas deltagande i utveckling av verksamheter de är involverade i behöver utvecklas. Samtidigt måste vuxnas attityder och förhållningssätt till barn förändras för att skapa bra och jämlika dialoger.

Övriga grupper

Andra grupper kan också ha problem med inflytande och delaktighet bl. a. gäller det kvinnor och äldre. Det gäller också många lågutbildade som inte är vana att läsa handlingar t.ex. i politiska sammanhang. Andra kan sakna relevanta nätverk eller sakna vilja till engagemang för att de känner utanförskap till följd av arbetslöshet eller psykiska problem.

Det är angeläget att skapa möjlighet för alla att delta i samhällets beslutsprocesser och därigenom bidra till ökad självkänsla, egenmakt och samhällsengagemang. Rutiner behöver därför utvecklas för att identifiera grupper som upplever att de saknar delaktiga och inflytande och ge dem fler och bättre verktyg för att kunna delta i kommunens och samhällets utveckling.

2.5 Politiskt inflytande på kommunal nivå

Nynäshamns kommun har aktivt arbetat för att skapa möjlighet till delaktighet och inflytande för alla. Ungdomsfullmäktige har en aktiv roll i politiken och det finns pensionärsråd, brukarråd m.m. Olika metoder för medborgardialoger har prövats och utvecklats samtidigt som kommunens hemsida ständigt förbättras för att öka informationen om vilka olika politiska beslut som förbereds.

Medborgarpaneler testades under 2006 i samverkan med studieförbunden bl.a. när det gällde utveckling av simhallen i Ösmo, Kvarnägens idrottsplats och hamnområdet. Fokusgrupper har sammankallats och hörts i samband med upprättande av detaljplaner och alla invånare har rätt att lägga egna medborgarförslag.

Sveriges kommuner och landsting (SKL) bistår med kunskaper om ökat medborgarinflytande på kommunal nivå för att bättre ”integrera medborgarna i styrprocesser och i verksamhetsutveckling”. Medborgarpaneler, medborgarbudgetar och mycket annat prövas ute i olika kommuner eller kommundelar.

Utgångspunkten är att medborgardialogen ska ses som ett stöd i det politiska beslutsfattandet. Det handlar således inte om att ersätta den politiska beslutsfunktionen. Erfarenheten hittills är god både från svenska kommuner och från försök i andra länder.

På orter där man aktivt arbetat med medborgardialoger har folk gått från protest-aktiviteter till ett mer konstruktivt förhållningssätt. Därtill upplever förtroendevalda ökade kunskaper om medborgarnas behov, värderingar och prioriteringar. I bl.a. Sydamerika har medborgardialoger lett till ökat medlemstal i de politiska partierna.

Viktigt är dock att det känns meningsfullt för den enskilde att delta i medborgarpaneler och annat demokratiskt arbete och därför är det nödvändigt att sammanställa och utvärdera resultaten. En plan bör alltid finnas för hur det ska ske både till dem som deltagit i medborgarpanelerna och till berörda tjänstemän och politiker.

3. Ökad delaktighet och inflytande i Nynäshamn

Kommunens arbetsgrupp för ”delaktighet och inflytande” har arbetat fram flera konkreta förslag till ökad demokrati och medinflytande för kommunens olika verksamhetsområden. I första hand är syftet att förbättra folkhälsan.

I framtiden bör ett av de kommunala folkhälsomålen vara ”Ökad delaktighet och inflytandet bland invånarna i kommunen”. Uppföljning bör ske bl.a. genom att redovisa hur många personer som deltar i de nedan föreslagna aktiviteterna, andelen som röstar i kommunalvalet och förtroendet för politiker (de senare mäts i landstingets folkhälsoenkät och i SCB:s medborgarundersökning).

Fler arenor för dialog mellan medborgare och förtroendevalda behövs. Det är också angeläget att kommunen även i fortsättningen deltar i och följer SKL:s olika försök att utveckla medborgardialoger, medborgarbudgetar och andra former av ökat inflytande för kommuninvånarna.

3.1 Definition av åtgärdsområden

Arbetsgruppen har diskuterat vad som ska prioriteras i det demokratiska arbetet och har valt att fokusera på följande fem områden:

- a) Invånarnas möjlighet att delta i kommunens beslutsprocesser
- b) Barns och ungdomars inflytande i skolan
- c) Fokusgrupper för att garantera inflytande för alla
- d) Arbetsplatsdemokrati med fokus på anställda i kommunen
- e) Samhällsplanering inklusive översikts- och detaljplanerarbete

Nedan ges förslag till åtgärder inom dessa prioriterade områden. Arbetsgruppen anser att förslagen ska kommuniceras till berörda parter och intresserade medborgare för att skapa en dialog i syfte att förbättra förslagen. Vi ser således framför oss en fortsatt process i demokrati- och folkhälsoarbetet utifrån de åtgärder som föreslås här.

Årligen bör nämndernas arbete för att öka invånarnas delaktighet och inflytande rapporteras till kommunstyrelsen i form av vad som uppnåtts under året liksom konkreta förslag till förbättringar och vilka åtgärder som föreslås under kommande år.

3.2 Åtgärdsförslag för att öka delaktighet och inflytande

a) Invånarnas möjlighet att delta i kommunens beslutsprocesser

Arbetsgruppen föreslår att ett centralt beläget Demokratiscenter inrättas med ansvar att förse invånarna med information om kommunens verksamheter och att vara en viktig arena för dialog och diskussion om aktuella frågor.

Resurser för detta behöver anvisas i budgeten och resurser skapas för att kunna genomföra debatter och diskussioner vid många olika tillfällen under året. Inom ramen för ett sådant Demokratiscenter bör också ligga ett visst mått av omvärldsbevakning och att årligen sammanställa förvaltningarnas arbete för att öka invånarnas delaktighet och inflytande.

Prenumerationsjänster och debattforum på hemsidan

Arbetsgruppen föreslår att en internettjänst utvecklas med möjlighet att prenumerera på nyheter och kommande beslut i fullmäktige och/eller de olika nämnderna. I nyhetsmailet ska finnas länkar till föredragningslistor, protokoll och andra handlingar för att göra dem lätt åtkomliga.

På kommunens hemsida ska finnas möjlighet att ge egna korta kommentarer skriftligt eller muntligt angående olika beslut för att därigenom skapa en debatt. Åsikter eller förslag som kommer fram i detta forum ska omhändertaras och finnas med i det kommande politiska beslutsunderlaget.

Medborgarförslag

Arbetsgruppen föreslår ett dialogforum på kommunens hemsida för att göra det enkelt att diskutera de egna medborgarförslagen tillsammans med andra. Syftet är att engagera fler och samtidigt skapa möjlighet att förbättra det egna förslaget utformning. En öppen diskussion kan få fler att ställa sig bakom ett enskilt förslag och därmed ge det större politisk tyngd. Förhoppningen är också att antalet förslag som avslås ska bli färre.

Medborgarpaneler

E-postadresser eller sms-listor till intresserade kommuninvånare uppdelade efter olika intressen bör skapas och utgöra en eller flera medborgarpaneler. Därmed ges möjlighet till kommunikation i form av enkäter till större grupper och/eller diskussioner i mindre grupper för att öka medborgarnas inflytande och politikernas beslutsunderlag.

Samtliga resultat ska alltid kommuniceras tillbaka till deltagarna i medborgarpanelen, till kommunens invånare liksom till berörda tjänstemän och politiker. Därmed skapas förtroende och delaktighet i processen.

Medborgarbudget

Nedskärningar eller omprioriteringar av budgeten leder ofta till missnöje. Ökad delaktighet i budgetarbetet kan både förbättra beslutsunderlaget och ge ökad förståelse för hur de kommunala skattepengarna används.

Kommuner både i Sverige och utomlands har arbetat med olika former av medborgarbudgetar. Arbetsgruppen föreslår att kommunen deltar i de försök med medborgarbudgetar som pågår runt om i landet i regi av Sveriges kommuner och landsting.

Ökad tillgänglighet

Funktionshindrade har ofta speciella problem som gör det besvärligt att delta i politiken eller i annan samhällsverksamhet. Bättre tillgänglighet behövs när det gäller lokaler,

kommunikation och dialog. Även asylsökanden och utlandsfödda medborgare kan behöva hjälp att förstå hur man påverkar sin livssituation i kommunen.

Arbetsgruppen föreslår att den nya frivilligcentralen som ska arbeta med volontärverksamhet aktivt bidrar till att funktionshindrade, asylsökanden, utlandsfödda m. fl. ges möjlighet att delta i samhällsarbetet.

b) Barns och ungdomars inflytande i skolan

Barn och unga är också medborgare och ska ges möjlighet att delta i samhällets olika processer. Barns och ungas delaktighet regleras bl.a. i barnkonventionen som stadgar att alla beslut ska ha ett barnperspektiv. Arbetsgruppen är överens om att barns och ungas delaktighet och inflytande i skolan ska öka liksom föräldrarnas inflytande.

Utbildningsmaterial om kommunal demokrati.

Ett studiematerial behövs om hur Nynäshamns kommun fungerar, hur politiska beslut fattas i kommunen och hur de kan överklagas. Målgruppen är elever i skolan och ska bl.a. utgöra stöd för ungdomsfullmäktiges arbete. Materialet ska även kunna användas av vuxna som behöver ökade samhällskunskaper, t.ex. asylsökande och utlandsfödda personer. Arbetsgruppen anser att ett sådant studiematerial bör tas fram i nära samverkan med ungdomsfullmäktige och representanter för skolan.

Stärka ungdomsfullmäktiges roll och annan elevrepresentation

Skolan måste bli en tydligare arena för praktiskt demokratiskt arbete. Barn och ungdomar ska redan tidigt få möjlighet att delta i beslutsprocesser som rör deras egen vardag för att därmed känna inflytande och delaktighet.

Viktiga frågor för barn och ungdomar är:

- Skolans fysiska utformning
- Rekrytering av personal
- Undervisningens utformning och genomförande
- Skolmaten, måltidsmiljön och vilka tider man äter på
- Utemiljön och möjlighet till fritidsaktiviteter under raster och håltimmar.

I skolan finns elevråd, kostråd m.m. och även ett ungdomsfullmäktige med inflytande över skolan och dess fysiska och psykiska miljö. Eleverna anser dock att deras inflytande är begränsat och att deltagandet i olika grupper eller råd inte alltid leder till medbestämmande eller inflytande över situationen.

Arbetsgruppen lägger i denna fråga inte något detaljerat förslag, men anser att barn- och utbildningsnämnden ska arbeta fram ett förslag som syftar till att barn och unga får ett direkt inflytande i förskolan och skolan.

Föräldrastyrda skolor

Tallbackaskolan i Nynäshamn har i samverkan med Barnverket Riks (www.barnverket.nu) beslutat om en lokal styrelse med föräldramajoritet. Liknande initiativ finns även i andra kommuner. Katarina Norra skola i Stockholms kommun är ett av de mest kända exemplen och har fungerat väl sedan 1996. Arbetsgruppen föreslår att fler kommunala skolor arbetar för att bli föräldrastyrda.

c) Fokusgrupper för att garantera inflytande för alla

De grupper i samhället som i dag saknar medbestämmande och inflytande bör identifieras och sökas upp.

Arbetsgruppen föreslår att fokusgrupper bildas bl.a. med personer som uppbär socialt bistånd, finns i arbetsmarknadsåtgärder, utlandsfödda, funktionshindrade, kvinnor, äldre samt barn/ungdomar.

Fokusgrupperna ska användas för att förbättra det politiska underlaget i beslut som rör detaljplanearbete, utveckling av kommunens tjänster eller andra viktiga politiska beslut.

d) Arbetsplatsdemokrati med fokus på de anställda

Delaktighet och inflytande på arbetsplatsen är viktigt ur ett folkhälsoperspektiv och har diskuterats med fackliga representanter och med anställda i kommunen. Projektet "Nya tider" innebär att personalens möjlighet att bestämma över sina arbetstider ökat, vilket är positivt med tanke på ökad delaktighet. Mer skulle dock kunna göras.

Möjlighet till inflytande över budgeten

Önskemål om större deltagande från de anställda i budgetprocessen har framförts. I första hand är det en arbetsledarfråga, men delvis också en facklig fråga. Arbetsgruppen föreslår att förvaltning chefsgruppen utarbetar rutiner för hur chefer på olika nivåer ska redovisa förslag till budget för sina medarbetare och hur medarbetarnas synpunkter tas tillvara och förs vidare.

Medinflytande och delaktighet på arbetsplatsen

Stora Enso AB är exempel på ett företag som utvecklat väl fungerande metoder för inflytande på arbetsplatsen och därmed också ökat produktiviteten. Arbetsgruppen föreslår att goda exempel på demokrati och inflytande på arbetsplatsen lyfts fram och att en strategi för kommunens interna demokratiarbete utarbetas.

e) Samhällsplanering inklusive översikts- och detaljplanerarbete

I Plan- och bygglagen finns planprocessen reglerad. Där beskrivs hur samråd ska ske vid arbete med detaljplaner och översiktplaner. För att öka berörda parter inflytande har fokusgrupper bildats och hörts i olika frågor och försök har gjorts till samtal i mindre grupper om olika planärenden. Arbetsgruppen anser att denna inriktning ska fortsätta och att samrådsformerna ska utvecklas mer. Särskilt fokus bör ligga på de grupper som behandlats under punkt c) ovan. Även föreningar bör inbjudas till samråd i planärenden.

Ungdomsfullmäktige har deltagit i samråd, men ofta är det svårt för ungdomar att tillgodogöra sig vad en detaljplan eller översiktplan innebär. Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden bör därför skapa tydliga rutiner för hur planärenden ska presenteras för barn och ungdomar i syfte att få dem mer engagerade.

3.3 Delaktighet och inflytande i all verksamhet

Ökad delaktighet och inflytande i den kommunala verksamheten är angeläget av flera skäl. I denna rapport ligger fokus på folkhälsa, men även ur effektivitetssynpunkt och av politiska och demokratiska skäl är det viktigt att medborgarna upplever att de kan vara med och påverka.

Det finns därför anledning att fortsätta denna diskussion och att i all verksamhet integrera frågan om delaktighet och inflytande. Arbetsgruppen vill särskilt peka på vikten av en bra uppväxt för barn och unga och kommunens ansvar att ge dem en trygg uppväxtmiljö som leder till gott självförtroende och god självkänsla.

Vidare anser arbetsgruppen att kommunen bör arbeta mer för att öka demokratin på alla plan i samhället. Kommunen bör därför initiera arenor för demokratidiskussioner tillsammans med näringslivet och frivilligorganisationerna.

